

Vergaderjaar 2024–2025

36 600 V

**Vaststelling van de begrotingsstaat van het
Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het
jaar 2025**

Nr. 51

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 november 2024

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de OVSE Ministeriële Raad van 5 en 6 december 2024.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
C.C.J. Veldkamp

GEANNOTEEERDE AGENDA OVSE Ministeriële 5 en 6 december 2024

De Minister van Buitenlandse Zaken zal deelnemen aan de Ministeriële Raad van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Malta op 5 en 6 december 2024. De Raad zal ook dit jaar in het teken staan van de Russische agressie tegen Oekraïne. Naar verwachting zal het overgrote merendeel van de deelnemende Staten in zijn nationale verklaring steun uitspreken voor Oekraïne. Het Maltese OVSE-voorzitterschap organiseert een informeel diner, zonder deelname Rusland, waarbij steun aan Oekraïne centraal staat. Nederland zal ook met mensenrechtenverdedigers spreken en marge van de OVSE-vergadering en er vinden diverse side-events plaats, onder andere over Oekraïne.

Besluiten

Tijdens de Ministeriële Raad wordt mogelijk een besluit genomen over de invulling van de vier topfuncties van de OVSE: de Secretaris-Generaal (SG), de Directeur van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten (directeur ODIHR), de Vertegenwoordiger voor de Vrijheid van de Media en de Hoge Commissaris voor Nationale Minderheden (HCNM). Besluitvorming geschiedt op basis van consensus. Nederland heeft een kandidaat voorgedragen voor zowel de functie van HCNM als voor de functie van directeur ODIHR. Vooralsnog is nog geen overeenstemming bereikt over de kandidaten voor de vier topfuncties. Het kabinet hoopt dat overeenstemming wordt bereikt voor de Ministeriële Raad, zodat het besluit tot mandaatverlening voor de vier kandidaten tijdens de Raad kan worden geformaliseerd.

Er wordt tevens gesproken over een nieuwe voorzitter van de OVSE voor 2026. Op dit moment zijn hier nog geen officiële kandidaten voor. OVSE-voorzitter Malta zet zich ervoor in dat ook hierover een besluit kan worden genomen tijdens de Ministeriële Raad.

Nationale Verklaring

De deelnemende Staten krijgen de mogelijkheid een nationale verklaring af te leggen tijdens de Ministeriële Raad. Nederland zal zich uitspreken tegen de Russische agressieoorlog tegen Oekraïne. Ook zal Nederland benoemen dat het zich grote zorgen maakt over de geografische uitbreiding van de Russische agressie, doordat naast militaire steun vanuit Belarus, Iran en China, nu ook troepen uit Noord-Korea worden ingezet. Het kabinet zal de noodzaak van onverminderde steun aan Oekraïne benadrukken. Daarnaast zal het kabinet steun uitspreken voor het vredesproces tussen Armenië en Azerbeidzjan, en zorgen uitspreken over de zeer zorgelijke mensenrechtensituatie in Belarus en de Russische Federatie.

De OVSE kan een belangrijke rol spelen in het herstellen van de Europese veiligheidsordening en het beschermen van de internationale rechtsorde. Daarom zal Nederland, indien daarover dan nog niet besloten is, in zijn nationale verklaring benadrukken dat consensus gevonden moet worden voor de OVSE-besluiten zoals de benoeming van de topfuncties, de OVSE-begroting en het OVSE-voorzitterschap voor 2026, om het goed functioneren van de organisatie te waarborgen.

Ontwikkelingen OVSE

De OVSE blijft, naast de Verenigde Naties, het belangrijkste internationale forum om in gesprek te blijven met Rusland. Door de Russische opstelling

is van een echte politieke dialoog op dit moment echter geen sprake. Ondanks de moeizame relatie met Rusland gaat het werk van de OVSE-instellingen en de veldkantoren door. Langs het brede concept van *comprehensive security* wordt via de drie dimensies politiek-militair, economie en klimaat, en mensenrechten gewerkt aan een stabiel Europa.

Hieronder volgt de Nederlandse inzet op het gebied van mensenrechten, cyber en conventionele wapenbeheersing.

Mensenrechten en democratisering

Dit jaar werd de *Human Dimension Implementation Meeting* (HDIM), de grootste Europese mensenrechtenconferentie en vast onderdeel van de OVSE, opnieuw door Rusland geblokkeerd. Zoals vorige jaren werd in plaats hiervan de *Warsaw Human Dimension Conference* (WHDC) georganiseerd, gefinancierd met extra-budgettaire bijdragen. Net als de HDIM fungeerde de WHDC ook dit jaar als een nuttig platform voor mensenrechtenverdedigers, journalisten, ngo's, diplomaten en mensenrechtenexperts uit de deelnemende Staten om met elkaar in gesprek te gaan over mensenrechten in de trans-Atlantische regio van Vancouver tot Vladivostok. Nederland heeft tijdens plenaire bijeenkomsten en in verschillende *side-events* het belang benadrukt van persvrijheid, ruimte voor mensenrechtenverdedigers om hun werk te doen en *accountability* voor de oorlog tegen Oekraïne.

Nederland heeft zich daarnaast in 2024 opnieuw ingezet voor een onderzoek via het Moskou Mechanisme van de OVSE naar arbitraire detenties door Rusland in Oekraïne. Via het Moskou Mechanisme wordt over de mensenrechtensituatie in een land gerapporteerd. In het rapport van 19 april jl.¹ stelt de onderzoekscommissie vast dat Rusland duizenden Oekraïense burgers, waaronder kinderen, arbitrair gevangen heeft genomen, hen blootstelde aan onder andere marteling en misbruik, en dat Rusland hiermee internationale mensenrechten en het internationale humanitaire recht schendt. Eveneens heeft Nederland samen met 37 andere OVSE-landen het Weens Mechanisme ingezet. Via het Weens Mechanisme kunnen formele vragen worden gesteld over de mensenrechtensituatie in een land. Op deze manier wordt Belarus gevraagd wat voor opvolging is gegeven aan het Moskou Mechanisme-rapport uit mei 2023² over mensenrechtenschendingen in Belarus.

Nederland heeft in 2024 tevens actief bijgedragen aan tien OVSE-verkiezingswaarnemingsmissies door middel van het uitzenden van korte- en langetermijnwaarnemers, onder meer naar Moldavië en Bosnië en Herzegovina. Nederland hecht veel waarde aan stabiele democratieën in de OVSE-regio; open en eerlijke verkiezingen dragen hieraan bij. Bij de keuze aan welke missies Nederland bijdraagt, wordt rekening gehouden met de staat van de democratie en rechtsstaat in een land en het Nederlandse beleid ten aanzien van dat land. Zo droeg Nederland, vanwege het grote belang van het vrije en eerlijke verloop van de verkiezingen in Georgië, met twee keer zoveel waarnemers dan normaal bij aan de verkiezingswaarnemingsmissie aldaar (in totaal acht korte- en twee langetermijnwaarnemers). Nederland heeft ook deelname van Eerste en Tweede Kamerleden aan OVSE-verkiezingswaarnemingsmissies gesteund en heeft hierover tevens een Technische Briefing aan uw Kamer

¹ Moscow Mechanism: «Report on violations and abuses of international humanitarian and human rights law, war crimes and crimes against humanity, related to the arbitrary deprivation of liberty of Ukrainian civilians by the Russian Federation» | OSCE

² Moscow Mechanism: «Report on the serious threat to the OSCE human dimension in Belarus since 5 November 2020.» | OSCE

gegeven op 24 september jl. In 2025 beoogt Nederland wederom bij te dragen aan verschillende OVSE-verkiezingswaarnemingsmissies in de OVSE-regio.

Naast bovengenoemde inzet draagt Nederland bij aan OVSE-projecten op mensenrechtengebied. Nederland steunt ODIHR bijvoorbeeld met financiering van een project voor bewijsvergaring van mensenrechtenschendingen door Rusland in Oekraïne en van het project «*Increasing Effectiveness, Strengthening an Enabling Environment for Human Rights Defenders*» om mensenrechtenverdedigers in de regio te steunen. Ook draagt Nederland financieel bij aan het *Repository Programme* van het Bureau van de OVSE-Vertegenwoordiger voor Mediavrijheid waarmee persvrijheidsbeleid in de OVSE-regio beter in lijn wordt gebracht met de toezeggingen die OVSE-landen op dit gebied hebben gedaan.

Cyber

Nederland zet zich ook binnen de OVSE in voor de internationale rechtsorde in het digitale domein. Nederland is voorzitter van de informele werkgroep cyberveiligheid, waar alle 57 OVSE-landen aan deelnemen. In deze werkgroep wordt gesproken over vertrouwenwekkende maatregelen, gericht op het voorkomen van crises of instabiliteit na cyberaanvallen. Nederland zet daarbij in op versterking van een vrij, open en stabiel internet, waar internationaal recht van toepassing is. Waar mogelijk zet Nederland in op het delen van informatie tussen OVSE-landen, onder andere over het versterken van kwetsbare IT-structuren.

Conventionele wapenbeheersing

De post-Koude Oorlog Europese veiligheidsarchitectuur loopt ten einde, en een alternatief is nog niet gevonden. Ook nu de focus meer op afschrikking en verdediging ligt blijft dialoog over en afspraken binnen de OVSE op het gebied van wapenbeheersing en risicoreductie onverminderd van belang. Wapenbeheersing aan de ene kant en afschrikking en verdediging aan de andere kant zijn immers beide noodzakelijk voor strategische stabiliteit. Nederland is daarom voorstander van het voortzetten van de dialoog over wapenbeheersing in diverse multilaterale fora, waaronder de NAVO en de OVSE. In de OVSE vindt op initiatief van Nederland een informele discussie plaats over het OVSE-instrumentarium op het gebied van risicoreductie.

Sinds de opschorting van het Verdrag inzake Conventionele Strijdkrachten in Europa (CSE-Verdrag) in november 2023, zet Nederland zich in voor behoud van kennis en expertise op het gebied van conventionele wapenbeheersing. In nauwe samenspraak met bondgenoten, geeft Nederland uitvoering aan afspraken onder het Weens Document en het *Open Skies* Verdrag (OST), mechanismen die voorzien in vertrouwenwekkende maatregelen en transparantie op militair gebied. Inspectieactiviteiten met de Russische Federatie en Belarus zijn volledig stilgelegd.

Bijbehorende activiteiten worden door de Benelux landen als *one-state party* uitgevoerd door het *Benelux Arms Control Agency* (BACA). Zo heeft het BACA van 4-6 november jl. in het kader van het *Open Skies* Verdrag, samen met Duitse tegenhangers, een observatievlucht uitgevoerd boven de Benelux landen. Van 22-28 september jl. bezochten vertegenwoordigers van 31 OVSE-landen een militaire eenheid en vliegbasis in elk Benelux-land in het kader van het Weens Document.